

СТАТТІ СТУДЕНТІВ ГРУПИ 4ВА

Адаменко В.

ВИБОРЧА СИСТЕМА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

У статті проаналізовані особливості виборчого права Сполученого Королівства Великої Британії. Особливу увагу приділено дослідженню нормативних засад виборчої системи, характеристики суб'єктів виборчого права, організації виборчого процесу. Показаний процес трансформації виборчої системи в контексті конституційної реформи в цій державі.

Ключові слова: виборче право, британське конституційне право, Палата громад, Палата лордів, виборча система.

Великобританію часто називають батьківщиною парламентаризму. Вона може претендувати на роль родоначальниці багатьох інститутів, в т.ч. і виборчого права. Її досвід запозичується багатьма державами, в основному, країнами Британської Співдружності (Канадою, Австралією, Новою Зеландією, Індією та ін.). Виборча система Великобританії діє в рамках конституційної монархії. Їй притаманні давні і дуже стійкі демократичні традиції, які склалися протягом багатьох століть. Разом з тим не можна не помітити потужного впливу на виборчу систему Великобританії міжнародних правових стандартів, що гарантують проведення вільних, справедливих виборів.

В даний час у Великобританії існує складна, багаторівнева система виборів. На першому, національному, рівні проводяться вибори в Парламент Великобританії і в Європейський Парламент. На другому, регіональному, проходять вибори до законодавчих органів Шотландії, Уельсу та Північної Ірландії. Нарешті, на місцевому рівні здійснюються вибори до рад графств, округів, приходів і общин, обираються мери і глави адміністрацій відповідних адміністративних округів. Практично на кожному з названих рівнів застосовуються різні виборчі системи, що дає можливість більш повно оцінювати їх достоїнства і недоліки, впроваджувати нові комплексні системи, що поєднують в собі найбільш дієві елементи інших систем.

Дослідження виборчої системи Великобританії як політико-правового інституту здійснювали Чиркин В.Є., Маклаков В.В., Колесніков Є.В., Ленкіна Т.А., Старшова У.А., Громико А., Елліот М., та інші.

Незважаючи на ряд досліджень з цієї теми, вона заслуговує на особливу увагу з урахуванням не тільки тієї ролі, яка традиційно належить Великобританії в сучасному світі, а й тих механізмів її виборчого права, які пройшли випробування часом і можуть бути використані в інших країнах, зокрема в Україні.

Мета: дослідження особливостей виборчої системи Великої Британії.

Великобританія - батьківщина найстарішого парламенту в Європі. Сьогодні найбільш широко висвітлюються і традиційно значущими є вибори в Палату громад, які регулюються в основному актами про парламент 1911 і 1949 рр. ; про народне представництво 1876, 1918 року, 1949 1969 1974, 1983, 1985,

1989, 2000 рр. і про політичні партії, вибори і референдуми 2000 р Новим стало введення регіональних представницьких органів, обрання до яких ґрунтується на Актах про Північну Ірландію 1998 р., 2000 р., про Шотландію 1998 р. та про управління Уельсом 1998 р.

У Великобританії існує принцип поділу влади, прийнята концепція верховенства Парламенту. Дана доктрина передбачає, що англійські суди не можуть ставити питання про конституційність первинного законодавства. При цьому британський Акт про права людини від 1998 р. наділяє певні суди правом приймати «декларацію про несумісність» норми законодавства відповідним правам, закріпленим Європейською Конвенцією про права людини. Виборчі права входять в їх число.

Хоча Великобританія вважається сучасною демократичною державою, лише одна палата її Парламенту обирається. Членство в Палаті громад визначається на основі загальних виборів, які відповідно до Акту про Парламент 1911 р. мають проводитися не рідше, ніж раз на п'ять років. В ході парламентських виборів також визначається персональний і політичний склад виконавчої гілки влади: монарх просить лідера партії більшості стати прем'єр-міністром і сформувати уряд.

Однак Палата лордів не обирається; її члени отримують право засідати і розглядати законодавчі питання з інших підстав. Відносно невелика кількість членів Палати лордів стають такими автоматично, як вищі судді або як єпископи англіканської церкви. Крім того, згідно з Актом про Палату лордів 1999 р. залишилося трохи менше сотні перів, які мають право засідати і голосувати в Палаті лордів у спадок. Практично загальновизнано, що присутність цієї групи перів є особливо анахронічним - воно відображає вийшло з ужитку поняття правлячого класу - і спадкові пери, що залишилися, як видається, найближчим часом також втратять право працювати в складі Палати [1, с. 31]. Обираються також місцевий парламент в Шотландії, представницькі органи Північної Ірландії та Уельсу.

Прийнятий в 1999 р в процесі конституційної реформи Акт про Палату лордів в ст.1 встановив, що «ніхто не повинен бути членом Палати лордів в силу спадкового перства» [2, с. 224]. На перехідний період право довічного членства в Палаті лордів отримали 92 спадкових лорда (з 758), 75 з яких були обрані чотирма парламентськими групами пропорційно представництву в Палаті, а 15 - всім складом Палати для виконання організаційних повноважень по керівництву Палатою. Що стосується спадкових лордів, які не входять до складу Палати лордів, то з 2000 р вони отримали виборчі права.

В цілому, конституційна реформа передбачає заходи по «пожвавленню» Палати громад і подальше реформування Палати лордів.

Вибори в країні можна класифікувати наступним чином:

- Національний рівень виборів: вибори в Палату громад і комплектування Палати лордів, вибори до Європейського парламенту;

- Регіональний рівень, передбачений політикою розширення компетенції регіонів (деволюція): вибори в Шотландський парламент, Національну асамблею Уельсу, Асамблею Північної Ірландії;

- Місцевий рівень виборів: ради графств, округів, парафій і громад, мери і глави адміністрації адміністративних округів.

У Великобританії на виборах різного рівня застосовуються практично всі існуючі нині модифікації мажоритарної та пропорційної виборчих систем.

При цьому, серед сучасних британських фахівців з конституційного права, а також в політичній публіцистиці обговорюються пропозиції про перехід на переважно пропорційну систему або на змішану - мажоритарно-пропорційну.

В ході реалізації проекту «Компанія за демократію», розпочатого ще в 1988 р. національної інформаційної компанією «Independent», різкій критиці були піддані недоліки мажоритарної системи: спотворення представництва парламенту, коли за депутатів, представлених в ньому, може проголосувати менше половини всіх виборців; низька ймовірність обрання в парламент кандидатів від новостворених партій, яким важко створити організаційну структуру на національному рівні. Однак референдум 2011 р. питання про реформу виборчої системи закінчився провалом для його ініціаторів - лідерів партій правлячої коаліції.

Вибори здійснюються на основі принципів загального, рівного, прямого виборчого права при таємному голосуванні. Ці принципи не сформульовані як конституційні, але на ділі з них виходять різні акти, що регулюють вибори. Акти Парламенту, які приймалися після довгих суперечок протягом 140 років, дозволили новим групам населення брати участь в парламентських виборах і виборах в місцеві представницькі органи.

Акт про народне представництво 9 березня 2000 року в ст.ст. 1, 2 встановлює, що активне виборче право на парламентських виборах, а також на виборах місцевого управління надається громадянам Великобританії, які досягли 18 років, а також громадянам Ірландської Республіки і громадянам британської Співдружності, які постійно проживають у Великій Британії. Громадяни, які постійно проживають за кордоном, мають право брати участь у виборах до Парламенту лише протягом 5 років після того, як вони покинули країну. Пасивне виборче право надається британським і ірландським громадянам з 21 року.

Активним виборчим правом за актом 1975 р. не володіють: судді (крім світових), злісні банкрути (не реабілітовані судом); цивільні службовці, призначені короною; особи, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі за вироком суду (включаючи умовно звільнених від покарання); на певний термін - 10-15 років - позбавляються цього права особи, засуджені за шахрайство на виборах. Ценз осілості згідно із законом не передбачений, але на практиці він існує і може досягати одного року, так як списки виборців переглядаються один раз на рік. Участь в голосуванні - добровільне, вибори визнаються такими, що відбулися за будь-якої явки виборців [3, с. 429-430].

Британське виборче законодавство не передбачає будь-яких обмежень для участі в голосуванні членів королівської сім'ї, проте в силу традиції вони утримуються від голосування. Можливо, це робиться з метою уникнути будь-якого впливу на волевиявлення виборців. Крім того, в цьому проявляється вплив конституційного звичаю, згідно з яким король (королева) являється складовою частиною британського парламенту.

До 2000 р. у Великобританії, за традицією, питаннями організації та забезпечення виборів займалося Міністерство внутрішніх справ. На підставі частини першої Акту про політичні партії, вибори і референдуми 2000 р. монархом засновується Виборча комісія (5-9 членів), підзвітна Парламенту, члени якої призначаються королевою за пропозицією нижньої палати Парламенту на термін до 10 років. «Виборча комісія розподіляє місця на парламентських виборах». Членам цієї комісії заборонено перебувати в будь-якій політичній партії, що має відповідати принципу політичного нейтралітету держави у виборчому процесі. До компетенції Виборчої комісії входять: реєстрація політичних партій, контроль за фінансуванням ними заходів в сфері публічної політики, організація референдумів; встановлення меж виборчих округів.

Округи (651 округ) по виборах до парламенту одномандатні. Згідно із законом 1949 р. вони повинні бути приблизно рівними за чисельністю населення, але їх межі переглядаються 1 раз в 10-12 років, тому бувають ситуації, коли найбільший виборчий округ у кілька разів перевищує найменший [4, с. 71-72]. Оскільки округи одномандатні, кожен депутат представляє свій округ. На виборах змагаються не безликі списки, а кандидати, чий особисті якості небайдужі виборцям.

У період модернізації партійно-політичної системи Великобританії, традиційний явочний порядок діяльності партій було замінено реєстраційний Актом про реєстрацію партій 1999 р., ст. 3 якого встановлює, що для цього необхідні сплата мита і заява із зазначенням даних заявника, який буде зареєстрований як лідер партії; даних «особи, яка буде називати кандидатів на виборах в парламент; схвалює емблему партії ». Тут же вказуються наміри партії про висунення кандидатів на виборах в парламент, Національну Асамблею Уельсу, Асамблею Північної Ірландії, місцеві вибори [3, с. 221-222].

Актом про політичні партії, вибори і референдуми 2000 р. (частина 2) засновані нові реєстри політичних партій: загальнобританський реєстр, реєстри партій Уельсу, Північної Ірландії, Шотландії. Реєструє партії відповідна комісія з виборів. [5, с. 228]. Цим нормативним актом встановлено обов'язок партії зберігати фінансові документи протягом шести років (частина 3) і контроль пожертвувань до фонду партії (частина 4). Всього в країні зареєстровано близько 450 партій.

Реєстрація виборців є обов'язковою і здійснюється щорічно. Для реєстрації особи як виборця необхідно наступне:

1. Особа має бути старшою 18 років або протягом 12 місяців з моменту вступу в силу нового реєстра досягти повноліття.

2. Особа має постійно проживати у виборчому окрузі на фіксовану дату (10 жовтня - в Великобританії, 15 вересня - для Північної Ірландії (Акт про народне представництво 1983 р.). «Місце проживання» означає, що особа зазвичай проживає в цьому місці на зазначену дату, при цьому особа може володіти більш ніж одним місцем проживання.

3. Особи, що знаходяться за кордоном (Акт про народне представництво 1985 р.), повинні бути громадянами Великобританії, зареєстрованими і проживати у виборчому окрузі протягом 18 років безпосередньо перед встановленою датою.

4. Для осіб, яких законно тримають під вартою або які незаконно перебувають на волі, місце позбавлення волі не розглядається як місце їх постійного проживання.

5. Для душевнохворих медичний заклад не розглядається як місце їх постійного проживання, якщо вони містяться в ньому примусово. Пацієнти, що знаходяться в медичному закладі добровільно, можуть подати заяву про реєстрацію як виборців за місцем їх постійного проживання.

6. Військові та цивільні службовці, які перебувають за кордоном, та члени їх сімей можуть подати заяву за місцем їх постійного проживання про реєстрацію в якості виборців.

7. Моряки торгового флоту можуть бути зареєстровані у виборчому окрузі, де вони перебували б у разі невиходу в море. Аналогічні положення застосовуються до гуртожитків і туристичних баз [4, с. 73-74].

Крім того, Великобританія відмовилася виконувати рішення Європейського суду з прав людини, спрямовані на створення законодавчих гарантій виборчих прав громадян, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі за вироком суду, і відмовляє їм у праві брати участь в голосуванні.

На підставі частини першої Акту про політичні партії, вибори і референдуми 2000 р. висувати кандидатів можуть як зареєстровані політичні партії, так і особи, які не становлять будь-яку партію.

Поріг явки виборців на виборах у Великобританії не встановлений.

У зв'язку з затвердженою в країні доктриною верховенства Парламенту, довгий час відкидався також інститут референдуму. Вперше в історії країни він був проведений в 1975 р., коли на голосування виборців було винесено питання про продовження членства Великобританії в Європейському співтоваристві. На підставі частини сьомої Актом про політичні партії, вибори і референдуми 2000 р. пропозиції про референдум подаються партіями в Виборчу комісію, яка розглядає заяви, однак остаточне рішення приймає Парламент. Виборча комісія розглядає формулювання питання (питань) референдуму.

Виборчі спори вирішує Виборчий суд, що складається з двох суддів Високого суду. Як кандидат, так і виборець мають право протягом трьох місяців після виборів подати позов. Суд може дискваліфікувати кандидата, призначити повторний підрахунок голосів, перевірити правильність підрахунку бюлетенів, оголосити результати голосування, визнати результати виборів недійсними і призначити нові вибори. Судове рішення представляється у формі

доповіді спікеру, який Палата громад зобов'язана прийняти. Порушення виборчого права поділяються на корупцію і незаконну практику [4, с. 85-86]. Це тягне для правопорушника обмеження пасивного виборчого права або заборону на членство в Парламенті.

Список використаної літератури:

1. Эллиотт М . Великобритания : двухпалатный парламент , суверенитет и неписаная конституция // Сравнительное конституционное обозрение /М.Эллиот. – 2007. – No 3 (60). – С . 31-36
2. Чиркин В. С. Конституційне право зарубіжних країн. Практикум/ В.С.Чиркин. - М.: МАУП, 1999.
3. Чиркин В.С. Конституційне право зарубіжних країн/В.С.Чиркин. -М., 2005.
4. Маклаков В.В. Сравнительное избирательное право: Учеб. пособие / Науч. ред. В. В. Маклаков. М.: Норма, 2003.
5. Акт про політичні партії, вибори та референдуми 2000 р [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.studfiles.ru/preview/5778444/>.
6. Лапшин С.А. Політологія Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей (доповнено) Ред.Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016 р. – 403 с.

Браткова Н., Довгань К.

НАСЛІДКИ ВИХОДУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЗІ СКЛАДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: 3 СЦЕНАРІЇ ДЛЯ ЄВРОПИ ТА БРИТАНІЇ

У статті аналізуються наслідки для Європейського Союзу та Великої Британії у результаті виходу Британії зі складу ЄС. Також прогнозуються можливі сценарії подальшого розвитку для обох сторін.

Ключові слова: Велика Британія, ЄС, Brexit, економічні наслідки, економічна криза, безробіття.

Сьогодні у Великобританії тривають політичні дискусії щодо виходу країни з Європейського союзу. Як відомо, 23 червня у відбувся референдум щодо членства ЄС. 52% учасників голосування висловилися за вихід з Євросоюзу, і тільки 48% хочуть залишитися в ЄС.

"Brexit (вихід Великобританії з ЄС – ред.) може стати початком кінця не тільки для ЄС, але й для усієї політичної цивілізації Заходу", - заявив глава Європейської Ради Дональд Туск, даючи інтерв'ю німецькій газеті Bild. Він також наголосив, на тому, що Brexit - небезпечний, оскільки "ніхто не може попередити його наслідки у довгостроковій перспективі" [3].

Дану проблему досліджували: Акуленко Л.Н., Майструк С.В., Науменко Д.О.

Безсумнівно, вихід Великобританії з Євросоюзу матиме не лише руйнівні наслідки для самої Великобританії, але й економіка усіх європейських країн значно постраждає.

Що ж чекає Великобританію після виходу з ЄС? Можна виокремити три сценарії розвитку економіки цієї держави.